

Nr 198

Utlåtande i anledning av väckt motion om en särskild utredning av frågan om samordning mellan tjänstepension och folkpension.

(5:e avd.)

I en inom andra kammaren av herr *Nelander m. fl.* väckt motion (II: 464) har hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära att frågan om samordning mellan tjänstepension och folkpension bryts ut ur 1951 års pensionsutredning och görs till föremål för en förut-sättningslös särskild utredning samt att denna bedrivs så skyndsamt att förslag kan föreläggas 1957 års riksdag.

Till stöd för ifrågavarande förslag anföres i motionen följande.

Vid tillsättandet av 1951 års pensionsutredning med uppgift att utreda den statliga personalpensioneringen och därmed sammanhängande frågor anförde dåvarande chefen för civildepartementet till statsrådsprotokollet (23 februari 1951), att de spørsmål utredningen hade att ta ställning till sedan länge varit aktuella. På grund härav ansåg departementschefen att en utredning borde komma till stånd, trots att statsmakterna ännu inte tagit ställning till de förslag om en allmän pensionsförsäkring, som förelåg fr. o. m. den 12 oktober 1950 (det s. k. principbetänkandet).

Vi instämmer i att de frågor som 1951 års pensionsutredning har att handha redan vid utredningens tillsättande pockade på en snar lösning. Vi anser det därför synnerligen viktigt att lösningar av frågor, som direkt berör pensionärers förhållanden, snarast kommer till stånd.

1951 års pensionsutredning har nu arbetat i fem år men har ännu icke i något betänkande antytt efter vilka vägar de statsanställdas pensionsproblem skulle kunna lösas. I den riksdagsberättelse, som avgavs till 1955 års riksdag, meddelades att utredningen beräknade kunna lägga fram ett principbetänkande under år 1955. Något sådant har som ovan antytt emellertid icke avgivits. I arbetsberättelsen till årets riksdag motiveras detta med hänvisning till det ovissa läge, vari frågan om en allmän pensionsförsäkring nu befinner sig. Man räknar dock med att förutsättningar skall föreligga för avgivande av ett principbetänkande under loppet av år 1956. Då det finns anledning antaga att ett principbetänkande icke kan komma att innehålla konkreta förslag till lösning av de olika frågekomplex som utredningen har att undersöka, kan man redan nu förmoda att mycket lång tid alltjämt återstår innan de i utredningsdirektiven angivna arbetsuppgifterna lösts.

Genom att den s. k. Åkesonska utredningen hösten 1955 lagt fram sitt slutbetänkande om allmän pensionsförsäkring (SOU 1955: 32) — vilket föranlett socialministern att i årets statsverksproposition anmäla att en proposition utmynnande i en allmän pensionsreform kommer att föreläggas riksdagen, dock ej under år 1956 — har 1951 års pensionsutredning,

som enligt sina direktiv har att ägna uppmärksamhet åt en allmän pensionsförsäkrings inverkan på den statliga personalpensioneringen, nu erhållit så stora och tidskrävande arbetsuppgifter att en detaljlösning av statsanställdas sedan lång tid tillbaka aktuella pensionsproblem ter sig än mera avlägsen om inte särskilda åtgärder vidtagas.

Bland de frågor som ständigt åstadkommit irritation torde samordningen mellan tjänstepension och folkpension vara den största. Den allvarligaste kritiken har här riktats mot den reducering av tjänstepensionen som skett beroende på att folkpension utgår. Med rätta har denna reducering uppfattats som ett brott mot principen om pensionens oantastbarhet. I motion i andra kammaren nr 274 år 1951 av herr Nihlfors m. fl. har motive-ringarna för den starka kritiken redovisats. Genom att många statsanställda numera bereds möjlighet att kvarstå i tjänst ett eller annat år efter ordinarie pensionsålder och i växande grad använder sig härav till fördel bl. a. för statsverket stärks kravet på att frågan om samordningen mellan tjänste- och folkpensionen snarast får en tillfredsställande lösning. Vid riksdagsbehandlingen år 1951 av ovannämnda motion uttalade sig riksdagen för att den väckta frågan borde upptagas såsom en av de första etapperna i 1951 års pensionsutrednings arbete.

Över förevarande motion har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, 1951 års pensionsutredning avgivit utlåtande (se *Bilaga* till detta utlåtande).

Utskottet. Det i den föreliggande motionen väckta förslaget syftar till att frågan om samordningen mellan tjänste- och folkpension skulle — utan avvaktan på resultatet av 1951 års pensionsutrednings arbete — utbrytas ur sitt större sammanhang och hänskjutas till separat utredning, vilken borde bedrivas så skyndsamt att förslag i ämnet kunde föreläggas 1957 års riksdag. Ehuru i motionen ej direkt utsäges vad en dylik utredning borde gå ut på, kan dock av ordalagen i motionen — särskilt den hänvisning som däri göres till den i samma ämne vid 1951 års riksdag väckta motionen II: 274 — utläsas, att motionärerna betraktar det nuvarande samordningssystemet såsom irrationellt och föga förenligt med den s. k. oantastbarhetsprincipen. Kritiken torde närmast rikta sig mot vad som av pensionsutredningen betecknats som den reella samordningen, d. v. s. den faktiska reduktion av personalpensionen i förhållande till den normala tjänstepensionsnivån, som man vid samordningssystemets tillskapande åsyftat. Frånsett att samordning mellan tjänste- och folkpension förekommer även inom kommunal och privat pensionering bör i anslutning till vad pensionsutredningen härutinnan anfört framhållas, att oantastbarhetsprincipen numera på försäkringshåll knappast torde tolkas så att den skulle hindra en anpassning av tjänstepensioneringen till den samhällseliga pensioneringen. Vidare bör understrykas, att samordningssystemet utformats i enlighet med överenskommelser träffade med vederbörande personalorganisationer och att dessa — enligt vad pensionsutredningen anfört — så sent som år 1953 motsatte sig att samordningsfrågan skulle utbrytas ur sitt större sammanhang och göras till föremål för en mera definitiv separat reglering före pensionsfrågorna i övrigt.

I detta sammanhang har framhållits, att på många håll stor oklarhet råder rörande samordningssystemets verkliga innebörd. Oftast torde uppfattningen vara den, att den reella minskningen av tjänstepensionen motsvarar det belopp, varmed pensionen minskas från 67-årsåldern. Att så icke är fallet, framgår av pensionsutredningens i det föregående angivna redogörelse.

Med hänsyn till samordningsfrågans oupplösliga samband med övriga frågor angående pensionsavvägningen lär det — såsom pensionsutredningen framhållit — vara helt ogörligt att, på sätt i motionen yrkas, denna fråga nu skulle utbrytas till behandling för sig; allra minst i nuvarande läge, då ett ställningstagande till frågan om den samhällseliga pensioneringens utbyggnad är aktuellt, skulle en sådan åtgärd kunna försvaras. Utskottet avstyrker därför bifall till motionsyrkandet.

Åberopande det anförda hemställer utskottet, att motionen II: 464 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 20 november 1956

På statsutskottets vägnar:

KARL WARD

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Ohlon, Leander, Näsström, Boman, fröken Andersson, herrar Hesselbom, Sundelin, Einar Persson, Birger Andersson, Thun, Lodenius, Nils Theodor Larsson och fröken Ranmark; samt

från a n d r a kammaren: herrar Ward, Malmberg i Skövde, Rubbestad, Andersson i Mölndal, Staxäng, Cassel, Gustafsson i Skellefteå, Svensson i Alingsås, Karlsson i Olofström, fröken Vinge, herrar Svensson i Stenkyrka, Almgren, Andreasson, Nelander och Mellqvist.

Reservationer

1) av herrar *Malmberg* i Skövde, *Gustafsson* i Skellefteå, fröken *Vinge* och herr *Nelander*, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Den nu tillämpade samordningen mellan tjänstepension och folkpension är enligt utskottets mening icke helt tillfredsställande utformad. Den har såsom motionärerna påpekat av stora delar inom de berörda personalgrupperna uppfattats som irrationell. Nuvarande anordning genomfördes också som en lösning av provisorisk karaktär. Det var bl. a. med hänsyn till här

berörda omständigheter som utskottet vid 1951 års riksdag ansåg sig böra rekommendera att denna fråga borde upptagas som en av de första etapperna i 1951 års pensionsutrednings arbete. Med beklagande måste utskottet konstatera att så icke blivit fallet.

Utskottet kan således instämma med motionärerna däri att nuvarande provisorium snarast möjligt bör efterträdas av en anordning, som utan att sakligt motiverade synpunkter trädes för nära bättre kan vinna de berörda personalgruppernas förståelse. Den långa tid, som nu förflutit utan att en mera slutgiltig lösning kunnat nås, är ett annat skäl härför. Motionärerna har närmast tänkt sig att frågan skulle utbrytas ur 1951 års pensionsutrednings program och göras till föremål för särskild utredning. Utan att uttala någon mening härom vill utskottet dock uttala den bestämda uppfattningen, att Kungl. Maj:t bör på sätt som Kungl. Maj:t finner lämpligt påskynda utredningsarbetet så att ett förslag i den här berörda frågan kan föreläggas riksdagen nästa år.

Med hänvisning till det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i anledning av motionen II: 464, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört.»

2) av fröken *Andersson* och herr *Staxäng*.

Bilaga

Till riksdagens statsutskott

Genom remiss den 13 februari 1956 har Kungl. Maj:t anbefallt 1951 års pensionsutredning att till Riksdagens statsutskott avgiva utlåtande över den i andra kammaren av herr Nelander m. fl. väckta motionen nr 464, vari på anförda skäl hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt särskild utredning angående samordningen av folkpension och statlig tjänstepension.

Till besvarande av remissen får 1951 års pensionsutredning anföras följande.

Vid arbetet på den lönereglering för statstjänstemän m. fl., som blev genomförd den 1 juli 1947, ansågs ståndpunkt böra på en gång tagas till frågorna om lönebeloppen och om innebörden åtminstone i stora drag av den pensionsreglering, som förutsattes skola åtfölja löneregleringen. I överensstämmelse med resultatet av de förhandlingar, som förts mellan 1945 års lönekommitté samt Statstjänarkartellen, Statstjänstemännens riksförbund och Tjänstemännens centralorganisation, uttalade lönekommittén i det betänkande, vari nya lönebelopp föreslogos, att tjänstepensionsnivån i och för sig borde motsvara $\frac{2}{3}$ av lönen för ortsgrupp 2 men att vid den blivande pensionsregleringen borde beaktas den väsentligt förbättrade allmänna folkpension, som enligt 1946 års lag om folkpensionering skulle utgå jämväl till ifrågavarande grupper.

Bakgrunden till överenskommelsen om att den statliga personalpensioneringen borde utformas med beaktande av den förbättrade folkpensioneringen och alltså i vidsträckt bemärkelse *samordnas* med denna utgjordes av följande båda omständigheter. Den ena var uppfattningen att personalpensionerna icke behövde eller borde vara lika stora som om folkpensionsreformen icke kommit till stånd. Den andra var, att om personalpensionen på dittillsvarande sätt gjordes lika stor före och efter folkpensionsåldern så skulle det förhållandet, vilket man ansåg oegentligt och olämpligt, uppkomma, att den årliga totala pensionsinkomsten bleve mindre före folkpensionsåldern än därefter. Med hänsyn härtill syftade det nämnda uttalandet dels till en begränsning av personalpensionen i förhållande till nyssnämnda nivå motsvarande $\frac{2}{3}$ av 2-ortslönen, dels till en utjämning av den sammanlagda pensionsinkomsten före respektive efter folkpensionsåldern, varigenom man skulle undvika den eljest uppkommande »inkomstsvackan» under tiden från avgången ur tjänst fram till folkpensionsåldern. Till frågan vilka åtgärder som borde vidtagas i nämnda båda avseenden togs däremot icke ståndpunkt redan vid löneregleringen. Den samordning med folkpensioneringen, som sedermera år 1947 etablerades på basis av förut angivna förutsättningar, bygger på en förhandlingsöverenskommelse med de nämnda personalorganisationerna. Vid remissbehandlingen av frågan om det nya pensionssystemet framfördes icke några principiella invändningar emot samordningens innebörd, och vid frågans riksdagsbehandling gjordes varken motionsvis eller i samband med beslutens fattande i kamrarna några invändningar emot samordningen.

Vad beträffar samordningens närmare innebörd är till en början att märka, att man sökt tillskapa skilda anordningar för tillgodoseende av de

båda syftena med samordningen. Å ena sidan har den begränsning av personalpensionsnivån, som ansetts böra genomföras med beaktande av folkpensionerna, vidtagits icke först från folkpensionsåldern utan redan från det att personalpensionen börjar utgå. Denna begränsning eller, såsom den vanligen benämnes, *den reella samordningen* har därmed icke till någon del haft att tillgodose syftet att ernå en utjämning av den totala pensionsinkomsten före respektive efter folkpensionsåldern. Å andra sidan har i syfte att uppnå en dylik inkomstutjämning genomförts en omdisponering i tiden av personalpensionsförmånerna, så att dessas årsbelopp före folkpensionsåldern blivit större och efter folkpensionsåldern blivit mindre än om omdisponeringen icke kommit till stånd. Då sålunda anordningen med olika stora personalpensionsbelopp före och efter folkpensionsåldern endast avsetts som en rent teknisk anordning för åstadkommande av inkomstutjämning och skillnaden mellan de båda pensionsbeloppen icke därjämte innebär någon reell begränsning av personalpensionsnivån, ha de i inkomstutjämnande syfte vidtagna åtgärderna betecknats såsom en *teknisk samordning* av personalpension och folkpension.

Den begränsning av personalpensioneringens tjänstepensionsförmåner, som innefattades i förhandlingsöverenskommelsen om den reella samordningen, motsvarade värdemässigt ungefärligen en fjärdedel av den folkpension på 800 kronor, som beräknades skola tillkomma vardera av två folkpensionsberättigade makar. Då begränsningen såsom nämnts skulle gälla redan från det att personalpensionen började utgå och alltså från lägre ålder än folkpensionsåldern, gjordes den emellertid i kronor för år räknat mindre än den nyssberörda från folkpensionsåldern beräknade begränsningen på omkring 200 kronor för år. Med beaktande av bl. a. de genomsnittliga pensionsåldrarna i de olika lönegraderna beräknades de belopp, med vilka bruttopensionsnivån motsvarande $\frac{2}{3}$ av 2-ortslönen minskades, i princip så, att deras kapitalvärlden motsvarade kapitalvärdet av omkring 200 kronors folkpension. I genomsnitt beräknades begränsningen innebära en sänkning av tjänstepensionerna med något över 100 kronor för år från nyssnämnda bruttopensionsnivå.

Den inkomstutjämning, som innefattas i den överenskomna tekniska samordningen, tog sikte på hela den folkpension av 800 kronor för år, som beräknades skola tillkomma vardera av två folkpensionsberättigade makar, dock att inkomstutjämningsbeloppet för att bli jämnt delbart med 12 jämkades till 792 kronor: hel pension skulle vara 792 kronor högre före folkpensionsåldern än därefter. Omdisponeringen i tiden av tjänstepensionsförmånerna gjordes i stora drag enligt försäkringstekniska grunder så att den icke skulle påverka tjänstepensionens på visst sätt beräknade kapitalvärde. Om tjänstepensionen (hel pension) å ena sidan efter folkpensionsåldern skulle minskas med 792 kronor för år, skulle den å andra sidan alltifrån att den började utgå — och även efter folkpensionsåldern — vara förhöjd med s. k. utjämningsstillägg, och utjämningsstilläggs med beaktande av bl. a. de genomsnittliga pensionsåldrarna i olika lönegrader beräknade kapitalvärden skulle motsvara kapitalvärdet av det från folkpensionsåldern gjorda »folkpensionsavdraget» på 792 kronor.

Såsom av det anförda framgår, inneburo den reella och den tekniska samordningen sammantagna följande förändringar i förhållande till en tjänstepensionsnivå motsvarande $\frac{2}{3}$ av 2-ortslönen. Före folkpensionsåldern skulle angivna nivå å ena sidan begränsas med belopp, som värdemässigt motsvarade inemot 200 kronors folkpension, men å andra sidan förhöjas med belopp, som värdemässigt motsvarade omkring 800 kronors folkpension, alltså med ett belopp som var omkring fyra gånger så stort som

begränsningen. Efter folkpensionsåldern skulle nämnda begränsning och förhöjning alltjämt göras men dessutom tillämpas ett tekniskt avdrag på 792 kronor, svarande mot utjämningsstillägget.

Vid den konkreta utformningen av samordningen inställde sig särskilda problem, som delvis sammanhänge med att särskilda åtgärder ansetts böra vidtagas för åstadkommande av å ena sidan begränsning av personalpensionsnivån och å andra sidan inkomstutjämnings och man sålunda icke ansett realbegränsningen böra göras först från folkpensionsåldern, i vilket fall den även skulle ha verkat inkomstutjämnande. Om de tre belopp, med vilka den nivå, som motsvarade 2/3 av 2-ortslönen, skulle modifieras, skulle ha lagts vid sidan av pensionsbelopp motsvarande nämnda nivå — och alltså förutom 792-kronorsavdraget även realbegränsningen och utjämningsstilläggen gjorts fullt »synliga» — hade konsekvensen därav uppenbarligen blivit ett mycket invecklat och administrativt otympligt pensioneringssystem. Starka skäl talade därför att man i stället borde såsom tjänstepensionsunderlag direkt angiva de belopp, till vilka 2/3-nivån skulle vara modifierad före respektive efter folkpensionsåldern. Övervägandena i denna del ledde alltså till att man såsom tjänstepensionsunderlag att tillämpas intill folkpensionsåldern direkt angav belopp, motsvarande 2/3-nivån å ena sidan minskad med realbegränsningen och å andra sidan förhöjd med utjämningsstilläggen, och att föreskrift meddelades om att tjänstepensionsunderlaget för tid efter folkpensionsåldern skulle motsvara ifrågavarande »begynnelseunderlag» minskat med det tekniska avdraget av 792 kronor.

Stora svårigheter att åstadkomma en rationell samordning förelågo likväl med hänsyn till ovissheten om den framtida utvecklingen av å ena sidan statstjänstemännens löner och å andra sidan folkpensionsbeloppen. Statstjänstemännens löner avsågos skola indexregleras enligt ett system, som kunde medföra upp till 18 procents rörligt tillägg. Vad som kommit att gälla i fråga om folkpensionerna var mera ovisst. Då någon indexreglering av folkpensionerna vid denna tid ej var beslutad, kunde man i varje fall icke räkna med andra folkpensionsbelopp än de genom 1946 års lag bestämda. Överenskommelsen innebar, att rörligt tillägg tills vidare skulle såväl före som efter folkpensionsåldern beräknas på tjänstepensionens på grundval av begynnelseunderlaget fastställda belopp — varigenom 792-kronorsavdraget kommit att kvarstå vid oförändrat belopp — men att samordningen skulle revideras, om anledning därtill uppkom.

Den sakliga innebörden av att realavdraget inarbetades i pensionsunderlagen, på vilka rörligt tillägg skulle beräknas, var i och för sig, att minskningsbeloppet vid stigande rörligt tillägg på tjänstepensionen kom att förhöjas oberoende av folkpensionsutvecklingen. Vid oförändrade folkpensionsbelopp skulle alltså ifrågavarande anordning, betraktad för sig, ha lett till en viss skärpning av samordningen. Vid en höjning av folkpensionen i samma grad som personalpensionen skulle däremot begränsningsgraden beräknad i förhållande till den principiellt åsyftade personalpensionsnivån ha blivit oförändrad. Vid en höjning av folkpensionen i större utsträckning än personalpensionen skulle resultatet slutligen bli en relativ minskning av realavdraget.

Inarbetningen av utjämningsstilläggen medförde att även dessa blevo förhöjda med rörligt tillägg i samma utsträckning som pensionsunderlagen i övrigt. Folkpensionsavdraget gjordes, såsom redan angivits, icke på motsvarande sätt rörligt. Vid stigande rörligt tillägg måste därför — oberoende av folkpensionsutvecklingen — uppkomma en allt större olikhet mellan de försäkringstekniskt beräknade kapitalvärdena av utjämningsstillägget och folk-

pensionsavdraget; kapitalvärdet av utjämningsstillägget växer efter hand som det rörliga tillägget stiger, men kapitalvärdet av folkpensionsavdraget kvarstår oförändrat. Den ursprungligen enbart inkomstutjämnande anordningen med utjämningsstillägg och folkpensionsavdrag måste alltså betraktas för sig, vid stigande rörligt tillägg komma att, om samordningen icke revideras utan folkpensionsavdraget kvarstår oförändrat, medföra en höjning av pensionsnivån. För att denna höjande effekt av anordningen icke skulle bli alltför stor redan vid en nivå, där rörligt tillägg utgick med 18 procent, avvägdes de i pensionsunderlagen inräknade utjämningsstilläggen så, att överensstämmelse mellan kapitalvärdena av dem och av folkpensionsavdragen beräknades skola föreligga, icke vid tjänstepensionens grundnivå utan vid ett rörligt tillägg av 6 procent.

Av större intresse än huru den reella och den — ursprungligen — tekniska samordningen verka var för sig vid stigande rörligt tillägg på personalpension och vid folkpensionsökningar, för den händelse icke särskilda jämkningar vidtagas, är emellertid huru de verka sammantagna. Den ökning av personalpensionens storlek i förhållande till den pensionsgrundande lönen, som av tekniska skäl i och för sig inträder vid utöver 6-procentnivån ökat rörligt tillägg, kan sägas innebära, att personalpensionsgivaren värdemässigt lämnar rörligt tillägg, förutom på en pension motsvarande $\frac{2}{3}$ av 2-ortslönen, på den del av folkpensionen, som motsvarar utjämningsstillägget minskat med realavdraget, d. v. s. på omkring tre fjärdedelar av en folkpension om 800 kronor eller ca 600 kronor för år. Systemet tenderar m. a. o. till att vid stigande rörligt tillägg och oförändrat folkpensionsavdrag ge till resultat, att personalpensionen blir relativt sett förhöjd på grund av samordningen i stället för, såsom avsetts, i viss mån begränsad. I den mån det rörliga tillägget innefattar realförbättring kommer arbetsgivaren även att i realiteten utge sådan förbättring, ej endast på en pension motsvarande $\frac{2}{3}$ av 2-ortslönen utan därutöver på vad som värdemässigt motsvarar ca 600 kronors folkpension. Om personalpensionerna förhöjas i samma grad som lönerna, skulle på grund av nu berörda förhållanden icke ens den totala pensionsnivån (summan av personalpension och folkpension), mätt i procent av pensionsgivande lön, komma att vid oförändrat folkpensionsavdrag bibehållas konstant oberoende av det rörliga tilläggets storlek, med mindre folkpensionens krontalsbelopp vore konstant. Vid varje ökning av folkpensionen — den må innebära endast kompensation för sänkt penningvärde eller ha karaktären av standardförhöjning — skulle en höjning inträda i den totala pensionsnivån, om folkpensionsavdraget tillätes kvarstå oförändrat.

Såsom förut nämnts avsågos emellertid vid samordningens tillkomst löner och personalpensioner för statstjänstemännen skola indexregleras med rörligt tillägg på högst 18 procent. Vid dylikt rörligt tillägg och oförändrade folkpensionsbelopp behöfde den överkompensation, till vilken anordningen kunde leda, icke bli av större omfattning.

Vid uppgörelsen om samordningen förutsattes, att förhandlingar om en revision av denna skulle upptagas med personalorganisationerna för det fall, att folkpensionerna skulle undergå en mera väsentlig förändring.

Vid uppgörelsen utgick man dessutom från att dylika förhandlingar skulle upptagas för den händelse en mera allmän eller omfattande förändring av pensionsåldrarna skulle genomföras för berörda anställningshavare.

Redan från år 1952 utgick på de statliga personalpensionerna i allmänhet rörligt tillägg efter 53 procent. En väsentlig utgångspunkt för den statliga folkpensionssamordningen — nämligen angående ett rörligt tillägg på i princip 6 procent och i varje fall icke mer än 18 procent — hade därmed rubbats. Också den i det ursprungligen avsedda folkpensionsbeloppet liggande

utgångspunkten hade i avsevärd mån rubbats. Efter det att dessutom år 1953 proposition avgivits till riksdagen om en standardmässig förhöjning av folkpensionerna med för vardera av två folkpensionsberättigade makar 280 kronor för år och för annan ålderspensionär 350 kronor för år, sågs det ofrånkomligt att upplaga frågan om jämkning av de ursprungliga samordningsreglerna med hänsyn till de ändrade förutsättningarna. Redan i 1953 års proposition (nr 15) om höjning av folkpensionerna framhölls, att de föreslagna höjningarna påkallade en omprövning av reglerna om samordningen av folkpensionerna och andra av statsmedel utgående pensioner till statstjänstemän m. fl. I en inom civildepartementet upprättad promemoria upptogs där-
efter *dels* frågan om en minskning av tjänstepensionerna med hänsyn till att den tekniska samordningen lett till oförutsedda förmånsökningar och till de nämnda folkpensionshöjningarna och *dels* spörsmålet om en förändring av systemet för samordningen. I flera remissyttranden över promemorian uttalades, att man i då ifrågavarande sammanhang endast torde kunna uppnå en provisorisk lösning av samordningsfrågan. Statstjänarkartellen, Statstjänstemännens riksförbund och Tjänstemännens centralorganisation anförde i gemensamt yttrande över departementspromemorian, att de i promemorian berörda frågorna liksom vissa andra därmed sammanhängande spörsmål vore av grundläggande betydelse för de statsanställdas pensionering och icke kunde lösas utan ingående överväganden och undersökningar. De olika frågorna sammanhänge även med varandra på ett sätt som gjorde att de borde bli föremål för en samlad bedömning. Men hänsyn härtill funno organisationerna det nödvändigt, att lösningen av dessa frågor tills vidare uppskötes i avvaktan på resultatet av erforderlig vidare utredning, vilken såsom tidigare förutsatts borde ske genom 1951 års pensionsutredning. I avvaktan på utredningens förslag förklarade sig organisationerna beredda att vid förhandlingar undersöka möjligheterna av en provisorisk lösning av samordningsfrågan. Uppgörelse träffades sedermera med såväl de nämnda organisationerna som Sveriges akademikers centralorganisation om att det rör-
liga tillägget på tjänstepensionerna skulle för dem, som uppnått 67 års ålder, minskas med belopp motsvarande 35 procent av skillnaden mellan tjänstepensionens grundbelopp före resp. efter 67 års ålder, d. v. s. vid oavkortade pensioner med 35 procent av 792 kronor, vilket utgör omkring 280 kronor för år eller samma belopp som den lägre av de nämnda folkpensionshöjningarna.

De anställdas huvudorganisationer motsatte sig alltså att, såsom nu ifrågasättes i motionen, samordningsfrågan skulle utbrytas ur sammanhanget och göras till föremål för en mera definitiv reglering före pensionsfrågorna i övrigt.

En reell samordning av i princip samma slag för pensionärerna som grupp betraktade som den statliga förekommer även inom städernas och landskommunernas personalpensionering — landstingens personalpensionering är i stort sett ordnad på samma sätt som statens — enligt de på förhandlingsöverenskommelser med vederbörande personalorganisationer grundade s. k. normalpensionsreglementena, däri inbegripet pensionsreglementet för Stockholms stad. Pensionsnivån enligt dessa reglementen, 62 procent av den lön, som bildar pensionsunderlag, har nämligen valts med beaktande av att folkpension av viss storlek — realvärdet av den vid tidpunkten för de grundläggande överenskommelserna år 1951 utgående folkpensionen — skulle utgå vid sidan av tjänstepensionen. Storleken av den begränsning av tjänstepensionen som den kommunala samordningen innebär kan dock icke beräknas på basis av några redovisade uppgifter angående den pensionsnivå, som skulle ha valts, om man icke haft att räkna med folkpension.

Samordning innefattande en efter försäkringstekniska grunder gjord, emot folkpensionsavdraget svarande förhöjning av tjänstepensionens brutonivå förekommer icke inom städernas och landskommunernas personalpensionering. Däremot förekommer inom denna pensionering samordning, innebärande enbart en praktisk utjämning av pensionsinkomsterna med avseende å tid före resp. efter folkpensionsåldern. Den kommunala pensioneringen enligt normalpensionsreglementena framträdde visserligen till en början som en pensionering utan inkomstutjämning (och därmed formellt som en pensionering utan folkpensionsamordning över huvud taget), men såsom redan framhållits innebära normalpensionsreglementena, att vederbörande kommuns fullmäktige äga besluta om avdrag från den från 67 års ålder utgående tjänstepensionen vid höjning av folkpensionen utöver 1951 års realnivå. Denna möjlighet har också hittills utnyttjats. Vid en fortsatt utveckling med stigande realförmåner inom folkpensioneringen torde folkpensionsavdraget enligt normalpensionsreglementena komma att svara emot en allt större del av den totala folkpensionens belopp. Uppgiften i motionen II: 274 år 1951 — till vilken motion den nu remitterade motionen hänvisar — om att avtal slutits mellan Stockholms stad och de kommunalanställdas organisationer angående en pensionsreglering, som icke innebär samordning med folkpensioneringen, står icke i överensstämmelse med grunderna för och tillämpningen av 1951 års pensionsreglemente för Stockholms kommunalstyrelse.

I samband med 1953 års folkpensionshöjning tog man på så sätt i anspråk de enligt reglementena föreliggande möjligheterna att minska personalpensionerna med hänsyn till realhöjningar i folkpensionerna utöver 1951 års nivå, att man minskade såväl tjänste- som familjepensioner till pensionstagar, vilka uppnått 67 års ålder, med för år räknat 280 kronor resp. 350 kronor, alltefter det att folkpensionsökningen i det särskilda fallet motsvarade det lägre eller det högre av dessa belopp.

Även i fråga om privata tjänstepensioner finnes all anledning att räkna med att folkpensioneringen haft inverkan på storleken av de pensionsbelopp, som utgå, och att alltså också här en reell samordning av det förut angivna slaget förekommer. En sådan samordning behöver självfallet icke förutsätta, att pensioneringsplanerna innehålla någon klausul om att den principiella pensionsnivån skall röna inflytande av folkpensionering. Den måste anses föreligga även då t. ex. de inom privatpensioneringen tillämpade reglerna för s. k. avtrappning eller uttunning vid beräkning av pensionsunderlaget påverkats av folkpensioneringen. Dessutom kan den bestå i att redan beviljade personalpensioner icke förhöjas i den utsträckning som skulle ha blivit fallet, om folkpensionerna icke funnits. Någon i själva pensionsförsäkringsplanerna ingående anordning för inkomstutjämning har hittills icke förekommit i större utsträckning inom den privata pensioneringen. Bidragande härtill kunna vara å ena sidan svårigheterna eller omöjligheten med hänsyn till den privata pensioneringens finansieringstekniska förutsättningar att uppnå en god anpassning av folkpensionsavdraget — som ju vid privat försäkringsmässig pensionering måste bestämmas lång tid i förväg — efter en av aktuella pris- och standardförhållanden beroende folkpension. Å andra sidan torde en samordning av ifrågakvarande slag hittills icke ha fått större aktualitet inom den privata pensioneringen beroende på att denna, till följd av bl. a. de tillämpade s. k. uttunnings- och avtrappningsreglerna, i mycket stor utsträckning utmynnar i pensionsförmåner, som i förhållande till slutlönerna icke äro så stora, att det syntts påkallat att vidtaga några åtgärder för att förhindra en fullständig kumulation av dessa förmåner och hittillsvarande folkpensioner. Efterhand som realvär-

det av folkpensionerna höjes måste dock frågan om en differentiering av de privata pensionernas belopp med avseende å tid före resp. efter folkpensionsåldern komma att aktualiseras. I fall, då inom den privata pensioneringen dylik differentiering genomfördes under åren närmast efter det 1946 års folkpensionslag trädde i kraft, utgjorde nivåskillnaden merendels 800 eller 1 000 kronor för år. I någon utsträckning förekommer, att privat tjänstepension utgår enbart för tid intill folkpensionsåldern för att därefter helt bortfalla.

Frågan om och i vilken utsträckning den privata pensioneringen anpassats med hänsyn till standardhöjningarna i fråga om folkpensionerna kan självfallet icke belysas på samma enkla och otvetydiga sätt som motsvarande anpassning av de statliga och kommunala personalpensionerna. Den privata pensioneringens utformning fastställes icke genom centrala beslut och överenskommelser — även om bl. a. arbetsmarknadens parter verka för användande av vissa normalplaner — utan bestämmes av varje särskild arbetsgivare och kan därför bli av mycket skiftande innebörd. Det är också uppenbart, att hela samordningsfrågan beträffande den privata pensioneringen är starkt beroende av den inom densamma tillämpade principiella pensionsnivån samt icke minst den praxis som följes i fråga om »avtrappning» och »uttuning» vid bestämmandet av underlag för pensionsberäkningen och i fråga om anpassning av utgående pensioner efter aktuella pris- och standardförhållanden. Om den faktiska personalpensionsnivån är låg — beroende på att redan den principiella pensionsnivån är låg eller till följd av praxis beträffande avtrappning, uttuning och anpassning efter pris- och standardhöjningar — är det tydligt att en underlåtenhet att göra särskild anpassning efter standardhöjning av folkpensionen kan leda till enbart att pensionstagarna uppnå en rimligare standardrelation i förhållande till de aktiva än tidigare, utan att dock uppnå t. ex. den för jämförliga statspensionärer gällande pensionsnivån. Av det förhållandet att särskild samordning må ha underlåtits för sådana privatpensionärer får uppenbarligen icke dragas den slutsatsen, att samordning vore principiellt oriktig och därför icke heller borde komma i fråga inom den statliga personalpensioneringen. En samordningsåtgärd inom den privata pensioneringen ger dock måhända oftast icke något sådant resultat, som odiskutabelt kan tillskrivas en av pensionsgivaren tillämpad folkpensionssamordning. Det synes emellertid vara uppenbart, att det ur personalsynpunkt mycket väl kan vara klart förmånligare med en personalpensionering, som innefattar formlig — och synlig — folkpensionssamordning, än med en personalpensionering, som formellt sett är helt fristående från folkpensioneringen, och det förefaller därför meningslöst att bedöma en personalpensionerings kvalitet med hänsyn till om den innefattar folkpensionssamordning eller ej utan att samtidigt beakta pensionsnivån och graden av anpassning — icke minst i fråga om redan utgående pensioner — efter pris- och standardförhållandena.

Under innevarande år torde förestå en ytterligare standarduppräknig av folkpensionerna. Detta förhållande har uppmärksamrats vid årets löne- och pensionsförhandlingar med de stats- och kommunalanställdas organisationer och därvid lett till överenskommelser angående emot folkpensionsökningarna svarande öknningar av avdragen från 67 års ålder å personalpensionerna.¹ Det må understrykas, att den senast beslutade ökningen av folkpensionsavdraget — liksom 1953 års motsvarande ökning — för de statsanställda enbart gällde det icke utfästa rörliga tillägget å pensionerna. I den

¹ Utvecklingen av samordningen av folkpension och statlig tjänstepension belyses närmare i en vid utlåtandet fogad sammanställning, intagen på s. 17 i detta utlåtande.

av riksdagen godtaga propositionen 1956:81 angående statstjänstemännens löner under år 1956 m. m. framhålles i fråga om personalpensioneringen för de statsanställda, att den nya överenskommelsen angående samordning med folkpensioneringen innebär en fortsatt provisorisk lösning av samordningsfrågan, samt uttalas, att det förutsatts, att en slutlig lösning av frågan måste anstå i avvaktan på resultatet av inom pensionsområdet pågående utredningar, däri tydligen även inbegripet det inom socialdepartementets allmänna pensionsberedning pågående arbetet beträffande allmän pensionsförsäkring.

I förevarande motion II: 464 uttalas, att bland de frågor rörande de statsanställdas pensionering, »som ständigt åstadkommit irritation torde samordningen mellan tjänstepension och folkpension vara den största». Den allvarligaste kritiken har här enligt motionärerna riktats emot »den reducering av tjänstepensionen som skett beroende på att folkpension utgår». Denna reducering hade »med rätta» uppfattats som »ett brott emot principen om pensionens oantastbarhet».

Med anledning av dessa uttalanden förtjänar understrykas, att stor tveksamhet länge rått rörande den konkreta innebörden av oantastbarhetsprincipen. Vid fjolårets nordiska pensionsförsäkringskonferens i Oslo uttalade emellertid den av bl. a. representanter för den privata pensionsförsäkringsverksamheten bildade svenska kommittén för samordning av tjänstepensionering, att man synes »böra tolka oantastbarhetsprincipen så, att den icke hindrar en anpassning till socialförsäkringen, åtminstone icke i det fall, att arbetsgivaren utfäst sig att anpassa tjänstepensionerna efter penningvärdets förändringar».

Av ordalagen i de nyss berörda uttalandena i motionen att döma och med hänsyn till den hänvisning, vilken enligt vad förut angivits göres till motionen II: 274 år 1951 samt till denna motions innehåll synes det som åsyftas med den »allvarligaste kritiken» emot folkpensionssamordningen för de statsanställda vara vad som i det föregående betecknats såsom den reella samordningen. Av föregående redogörelse torde dock framgå, att reell samordning med folkpensionen förekommer icke endast inom den statliga personalpensioneringen utan även inom kommunal och privat pensionering, att samordningen för de statsanställda sker i enlighet med överenskommelser, som träffats med vederbörande personalorganisationer, samt att den icke inneburit någon begränsning av givna utfästelser angående personalpensionsförmåner. Vidare kan fastslås, att utgående pensioner till f. d. statsanställda och med dem i pensionshänseende likställda grupper under den tidsperiod samordningen omfattat anpassats så att pensionernas bruttonivå (= begynnelsepensionernas nivå eller den nivå, från vilken det synliga folkpensionsavdraget göres) förhöjts i ungefär samma takt som löneklassbeloppen för statstjänstemännen samt att de statsanställda vad beträffar de sammanlagda pensionsförmånerna i de regelmässiga pensionsfallen torde vid sidan av de kommunalanställda utgöra den ojämförligt bäst tillgodosedda gruppen i landet. 1951 års pensionsutredning kan därför icke från vare sig formella eller principiella synpunkter finna den nuvarande reella folkpensionssamordningen för de statsanställda oriktig och icke heller anse denna samordning vara ur personalsynpunkt oskälig.

Vad beträffar den praktiska innebörden på kort sikt av ett upphävande av varje samordning av folkpension och statlig personalpension må f. ö. framhållas den avsevärda minskning av pensionernas belopp för tid före 67-årsåldern, som skulle inträda. I lönegrad 10 skulle sålunda det årliga pensionsbeloppet komma att minska från 6 587 kronor till omkring 6 100 kronor eller med bortåt 500 kronor. Härigenom skulle pensionen komma

att motsvara omkring 57 procent i stället för omkring 62 procent av slutlönen på 5-ort. Vad beträffar tiden från folkpensionsåldern skulle visserligen inträda en ökning av de sammanlagda pensionsförmånerna, men denna ökning skulle långt ifrån uppgå till folkpensionens belopp. I lönegrad 10 skulle årsbeloppet av de sammanlagda förmånerna stiga från 7 038 kronor till omkring 7 620 kronor, vilka belopp motsvara 66 respektive 72 procent av slutlönen på 5-ort.

I motionen framhålles vidare, att kravet på att frågan om samordningen av tjänstepension och folkpension snarast får en tillfredsställande lösning stärkes på grund av att många statsanställda numera beredas möjlighet att kvarstå i tjänst ett eller annat år efter ordinarie pensionsålder och i växande grad använda sig härav till fördel bl. a. för statsverket. Motsvarande fråga beröres även i den återopade motionen II: 274 år 1951, i vilken dessutom uttalas bl. a., att pensioneringssystemet innebure orättvisor, för vilkas undvikande det varit erforderligt att tillämpa olika pensionsunderlagsskalor för kategorier med olika pensionsåldrar.

Med anledning av de nu angivna uttalandena, vilka beröra den tekniska samordningen, vill pensionsutredningen framhålla följande.

Vad först beträffar uttalandena om att en övergång från fixa pensionsåldrar till systemet med pensioneringsperioder motiverade en omprövning av folkpensionssamordningen avse dessa efter allt att döma de förhållanden, som uppkomma vid tillämpning av periodsystemet om — såsom hittills i allt väsentligt blivit resultatet av den statliga pensioneringsperiodreformen — periodernas nedre gränser sammanfalla med de tidigare gällande pensionsåldrarna. Uttalandena grunda sig härvid tydligen på uppfattningen, att övergången till periodsystemet, eller systemet med »rörlig pensionsålder» som anordningen stundom betecknas, inneburit en viss höjning av de »genomsnittliga pensionsåldrarna». Detta resonemang synes i varje fall till en del ha sin grund i den terminologiska oklarhet, som ligger i användningen av uttrycket »rörlig pensionsålder». Enligt pensionsutredningens jämväl i andra sammanhang deklarerade uppfattning bör begreppet »pensionsålder» rimligtvis definieras såsom den ålder, vid vilken rätt inträder för vederbörande att vid avgång, oavsett om arbetsförmåga föreligger eller icke, erhålla pension. Det kan icke göras gällande, att övergången från »fixa pensionsåldrar» till »pensioneringsperiodsystem» inneburit någon ändring av pensionsåldern i nu angivna mening. Omläggningen gäller i stället, såvitt angår förhållanden av betydelse i förevarande sammanhang, uteslutande regleringen av avgångsförhållandena under tid efter den nu likaväl som förut fixa pensionsåldern. Då ett kvarstående i pensioneringsperiod ju icke sker på grund av någon tvingande föreskrift från arbetsgivarens sida utan på grund av anställningshavarens fria val — och alltså får anses vara för honom fördelaktigare än att utnyttja möjligheten att genom tidigare pensionsavgång tillgodogöra sig ett större kapitalvärde — torde det icke med fog kunna hävdas ens med utgångspunkt från de med den nuvarande folkpensionssamordningen sammanhängande kapitalvärdesresonemangen, att införandet av periodsystemet utgör en omständighet av betydelse för samordningen. Vidare må f. ö. i sammanhanget beaktas, att periodsystemet på grund av sin uppbyggnad måste förutsättas ge av konjunkturförhållandena beroende resultat: ringa kvarstående under högkonjunktur och mera kvarstående i andra konjunkturlägen. Hittills tillgängliga siffror visa, att möjligheterna att kvarstå i tjänst efter pensioneringsperiodernas nedre gränser lett till en genomsnittligt sett ringa höjning av avgångsåldrarna.

Vad härefter angår invändningen om att den bristande differentieringen av pensionsunderlagen efter pensionsåldrarna innebure en orättvisa får icke bortses från att detta resonemang applicerats på allenast den mindre del av pensionsunderlagen, som svarar emot de s. k. utjämningstilläggen, men däremot icke på den återstående långt större delen av pensionsunderlagen. Inom den statliga pensioneringen har man tidigare varit helt främmande för tanken, att skillnader i pensionsåldrar skulle motsvaras av skillnader i pensionsbelopp, något som forde sammanhånga med att pensionsåldrarna från början avsetts skola bestämmas med hänsyn till statens intressen och icke som en fråga om direkta ekonomiska intressen ur personalsynpunkt. Om man anser pensioneringens huvudsyfte vara att bereda en försörjning, som är avpassad efter behovet av pension — bestämt av å ena sidan konstaterad eller presumerad arbetsförmåga och å andra sidan vederbörandes på löneinkomsten grundade ekonomiska standard samt utvecklingen av penningvärde och allmän standard under pensionärstiden — torde det vara uppenbart, att det skulle direkt strida emot detta syfte att differentiera årsbeloppen av pensionerna med utgångspunkt från att pensionernas kapitalvärden skulle oberoende av olikheter i pensionsåldrar vara lika stora. Av det nu anförda torde framgå, att bedömningen av frågan om pensionsunderlagens avvägning är beroende av den utgångspunkt, som väljes beträffande pensioneringens syfte. 1951 års pensionsutredning finner det för sin del ingalunda självklart, att det ens vid nuvarande storlek på folkpensionerna är lämpligt att göra pensionsunderlagsavvägningen enligt kapitalvärdesmetoden till den del avvägningen sammanhänger med folkpensionssamordningen. Tvärtom anser utredningen, att pensionsunderlagen i sin helhet borde, så långt detta med hänsyn till finansieringsförhållandena låter sig göra, bestämmas med beaktande i huvudsak av pensioneringens nyss angivna försörjningssyfte. Angelägenheten av en sådan utformning av pensioneringen — som skulle leda till rakt motsatta resultat mot vad som skulle följa av ett tillgodoseende av de i motionen åsyftade rättvisekraven — måste tydligen bli alltmera framträdande ju större den med tjänstepensionen samordnade folkpensionen är. I sammanhanget bör också observeras den administrativa komplicerings, som ett tillgodoseende av anspråken på långtgående differentiering av pensionsunderlagen efter pensionsåldrarna skulle medföra.

Med beaktande av nu berörda förhållanden beträffande den tekniska samordningen samt med hänsyn till den inledningsvis angivna innebörden av denna samordning kan utredningen icke finna en revision av densamma nu vara särskilt påkallad ur personalsynpunkt.

Pensionsutredningen vill i sammanhanget utöver vad som redan framhållits anföra vissa allmänna principiella synpunkter på frågorna rörande samordning av personalpension och samhällelig pension. Syftet med en samordning bör vara, att man skall få till stånd ett förmånssystem av en och samma innebörd, oavsett om en eller flera pensioneringsanordningar samtidigt tillämpas för en personalgrupp. Målet för pensioneringen i fråga om förmånernas storlek och beskaffenhet bör m. a. o. i princip icke vara beroende av det tekniska medel — en eller flera pensioneringsanordningar — som kommer till användning. För att det skall kunna betraktas som egalt om de totala pensionsförmånerna till större eller mindre del härröra från den ena eller den andra pensioneringsanordningen kräves härvid tydligen, av finansieringsgrunderna för de skilda anordningarna icke ge olika resultat. Om sålunda den ena men icke den andra pensionsformen finansieras med avgifter från berörda personer, är det tydligt, att det nu angivna vill-

koret icke är uppfyllt med mindre berörda personer i någon form erhålla kompensation för pensionsavgifterna. I den mån personalpensionsförmånerna varken formellt eller reellt finansieras av de anställda — oberoende av om finansieringen sker genom synliga avgifter eller icke — kan det dock icke med fog göras gällande, att ett utbyte av personalpension emot allmän pension innebär någon »orättvisa» ur personalsynpunkt. Det är emellertid tydligt, att utbytet även under sådana förhållanden kan förändra irritation och missnöje på personalhåll.

Vad beträffar innebörden ur finansieringssynpunkt av samordning av personalpension och skattefinansierad allmän pension för å ena sidan de aktiva och å andra sidan pensionärerna må framhållas, att en skattevägen åstadkommen ökning av finansieringsbidragen blir större för de aktiva än för de redan pensionerade. I synnerhet blir detta fallet vid en successiv ökning av beloppen av de allmänna förmånerna eftersom de aktiva härvid få betala mera — de få lämna höjda bidrag under längre tid — för allmänna pensionsförmåner av viss storlek ju yngre de äro vid nivåhöjningarna. Vidare är i sammanhanget att märka, att de aktiva regelmässigt torde bli hårdare drabbade av beskattningens progressivitet än pensionärerna. Det torde kunna hävdas, att en viss lösning av frågan om samordning av personalpension och allmän skattefinansierad pension med hänsyn till svårigheterna att lämna de aktiva kompensation för ökad skattebelastning tillgodoser pensionärernas intressen i minst lika hög grad som de aktivas. Om en viss samordningslösning — såsom hittills varit fallet i fråga om samordningen av folkpension och av statsmedel utgående tjänstepension — grundar sig på överenskommelse med vederbörande personalorganisationer, torde därför pensionstagarna icke kunna med fog göra gällande, att resultatet är obilligt ur deras synpunkt.

Vad beträffar de framtida pensioneringsförhållandena har man ju att räkna med en betydande utbyggnad av de samhälleliga pensioneringsanordningarna. Härvid blir det tydligt å ena sidan, att i den mån dessa anordningar omfatta grupper med redan ordnad personalpensionering det för uppnående av ett rationellt förmånssystem beträffande de totala pensionsförmånerna erfordras en väsentligt längre gående begränsning än för närvarande av personalpensioneringens relativa förmåner, och å andra sidan att ett efterhand förhållandevis långt gående utbyte av personalpensionsförmåner mot samhälleliga pensionsförmåner skulle kunna aktualisera mycket svårösta kompensationsfrågor, om de samhälleliga pensionsförmånerna i likhet med de nuvarande folkpensionerna vore skattefinansierade. Det synes icke sannolikt, att den konflikt, som skulle kunna uppkomma mellan intresset av en rationell utformning av pensioneringens förmånssystem och de av finansieringsförhållandena betingade intressena, skulle finna en ur allmänna synpunkter acceptabel lösning genom att personalpensionsförmåner av nuvarande relativa storlek tillätes utgå ograverade vid sidan av betydligt förhöjda samhälleliga förmåner. Något sådant torde icke heller vara eftersträfvansvärt vare sig ur anställningshavar- eller arbetsgivarsynpunkt. Den slutsats, som förefaller att ligga närmast till hands att draga av den nämnda intressekonflikten, är att denna i och för sig utgör ett argument för att de samhälleliga pensionsförmånerna böra finansieras med avgifter och icke med skatt (eller därmed reellt sett jämförliga avgifter av sådant slag som de nuvarande folkpensionsavgifterna), så att reella möjligheter skapas att reglera uppkommande kompensationsfrågor för de berörda grupperna.

Med åberopande av det anförda vill 1951 års pensionsutredning såsom sin uppfattning uttala, att, ehuru frågan om det lämpligaste sättet för folkpensionssamordningen kan diskuteras, ett slopande av densamma icke är påkallat eller lämpligt. Allra minst i nuvarande läge, då ett ställningstagande i frågan om allmän pensionsförsäkring är förestående, skulle en dylik åtgärd kunna anses försvarbar. Med hänsyn härtill och då det enligt utredningens mening ligger i öppen dag, att frågan om folkpensionssamordningen icke kan utbrytas ur utredningens uppdrag i övrigt beträffande den statliga personalpensioneringen, får utredningen föreslå, att förenämnda motion nr 464 i andra kammaren icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I behandlingen av detta ärende ha deltagit, förutom undertecknad ordförande, ledamöterna Jerdenius, Kjellén, Larsson, Nordkvist och Schärman.

Stockholm den 14 maj 1956

För 1951 års pensionsutredning

FOLKE ERICSON

K.-E. Renström

Utvecklingen av samordningen av folkpension och statlig tjänstepension

Kronor för år

	Den ursprungliga förhandlingskalkylen (baserad på 0—18 % rörligt tillägg och omkring 800 kr. folkpension, eljest förhandlingar) 6 %-nivån	Förhållandena efter nya förhandlingar	
		närmast efter 1/5 1953 (53 % rörligt tillägg, 1 400 kr. folkpension)	närmast efter 1/7 1956 (71 % rörligt tillägg, 1 680 kr. folkpension)
I. Tjänstepensionen			
Ett belopp motsvarande 2/3 av slutlönen för ortsgrupp 2, dock med följande modifikationer:			
A. Minskningar med			
1. ett realavdrag från tjänstepensionsåldern, motsvarande en folkpension på	200	289	323
2. ett utjämningsavdrag från folkpensionsåldern, motsvarande en folkpension på	792	792	792
3. ett ytterligare (real- och/eller utjämnings-) avdrag från folkpensionsåldern, motsvarande en folkpension på	—	277	436
Så minskningar motsvarande en folkpension på	992	1 358	1 551
B. Ökning med utjämningsstillägg motsvarande en folkpension på..	792	1 143	1 277
Nettominskning motsvarande en folkpension på	200	215	274
II. Folkpensionen	800	1 400	1 680
III. Totala pensionsförmåner			
Ett belopp motsvarande 2/3 av slutlönen för ortsgrupp 2, ökat med folkpension på.....	600	1 185	1 406
	(= 75 % av 800 kronors folkpension)	(= 97 % av 800 kronors med 53 % förhöjda folkpension)	(= 103 % av 800 kronors med 71 % förhöjda folkpension)